

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA ALS DRETS DE PARTICIPACIÓ (ATENCIÓ A LA CIUTADANIA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 28 de setembre de 2022, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat per la manca d'informació sobre el carril bici al passeig de Fabra i Puig.

Hi exposava el següent:

Ella mateixa i una altra persona van impulsar a la plataforma Decidim l'habilitació d'un carril bici al passeig de Fabra i Puig, entre l'avinguda Meridiana i la plaça del Virrei Amat. El projecte apareix com a seleccionat a la plataforma Decidim.

Des de feia unes setmanes el procés de comunicació s'havia estancat i les obres que haurien d'haver-se iniciat el mes de setembre estaven aturades. Des de l'Ajuntament les havien informat que els equips tècnics no es posaven d'acord i que hi havia dubtes i resistències per part de consellers i treballadors del Districte de Nou Barris.

Semblava que no es volia fer el projecte i que hi havia persones que hi estaven en contra, però no se les informava de manera veraç. No podien entendre què estava passant ni com actuar per assegurar que la seva proposta es tirés endavant i que el carril bici pogués fer-se realitat, tal com estava previst.

La seva proposta del carril bici va ser la segona més votada del districte i ja va passar filtres tècnics i havien mantingut múltiples reunions amb l'Ajuntament.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte de Nou Barris** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 5 d'octubre de 2022 es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 16 de novembre de 2023, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions dutes a terme per l'Ajuntament en relació amb el projecte proposat a través dels pressupostos participatius: fer un carril bici al passeig de Fabra i Puig.

CONSIDERACIONS

1. Retard en la resposta municipal

L'Ajuntament ha trigat més de tretze mesos a facilitar a la Sindicatura de Greuges de Barcelona la informació que es va sol·licitar per resoldre la queixa. Aquest termini supera amb escreix el que pot considerar-se un temps raonable, d'acord amb els principis d'eficiència i bona administració amb què han de regir-se els serveis municipals. Així mateix, **incompleix el deure de col·laboració** establert per l'article 3.7 de la normativa reguladora de la institució de la Sindicatura de Greuges de Barcelona (aprovada per la Comissió de Govern en sessió del 19 de gener de 2005).

D'acord amb aquests fets, **es recorda al Districte de Nou Barris l'obligació de col·laborar amb aquesta Sindicatura per tal que pugui desenvolupar adequadament la seva tasca de supervisió dels serveis municipals i alhora vetllar pels drets de la ciutadania.**

2. Reflexions sobre els processos participatius i els processos d'execució dels projectes escollits

Cal partir del fet que el model participatiu municipal correspon al d'una democràcia participativa o activa, el que, a grans trets, defineix la cerca de consens entre la ciutadania i l'Administració en determinats aspectes.

En aquest sentit, l'article 154 del Decret legislatiu 2/2003, pel qual s'aprova el text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, estableix que les corporacions locals han de facilitar la més àmplia informació sobre llur activitat i la participació de tots els ciutadans en la vida local. Així mateix, diu que les formes, **els mitjans i els procediments de participació que les corporacions estableixen en l'exercici de llur potestat d'autoorganització no poden en cap cas disminuir les facultats de decisió que corresponen als òrgans representatius.**

És a dir, la participació municipal té uns límits, ja que, tenint en compte les aportacions de la ciutadania, la presa de decisions sobre l'aspecte que correspongui recau sobre l'ens municipal.

No obstant els límits que introdueix la normativa, cal entendre que **la ciutadania ha de poder participar activament en el debat i, com a tal, ha de mantenir-se informada dels terminis d'execució de les propostes, així com d'aquelles incidències o elements que introdueixin variables no contemplades inicialment.**

En aquest sentit, entenem que la finalitat última dels processos participatius no és sols l'elecció dels projectes a executar, sinó el treball conjunt o participat, que cal potenciar mitjançant un diàleg constant.

En l'avaluació de polítiques públiques (i, per tant, de processos participatius), s'han d'analitzar no sols els resultats directes del procés, sinó també si s'han assolit aquells objectius de transformació social que es pretenen en l'exercici de la participació.

A aquest efecte, s'han de tenir en compte els canals d'informació, si l'intercanvi d'informació ha estat prou fluid i s'ha facilitat en els moments oportuns, així com si la informació ha arribat a les persones interessades de forma entenedora.

També cal tenir en compte que **les orientacions o les decisions que es prenen sobre la configuració de l'espai públic van més enllà de qüestions tècniques o estètiques, sinó que també estan relacionades amb models socials o ideologies, i acaben generant uns efectes en els territoris i impactant en les persones que hi viuen.**

Aquests aspectes afegixen importància al fet que les persones que hi estan implicades (i la resta de la ciutadania o veïnat afectats) es mantinguin sempre informades sobre el desenvolupament de l'acció seleccionada en els pressupostos participatius, en aquest cas, el carril bici al passeig de Fabra i Puig.

Així doncs, en els processos participatius s'ha de vetllar per la qualitat en la participació de la ciutadania, no sols en la presentació de propostes i manifestació de voluntats, sinó també per assegurar una participació adient durant tot el procés d'execució —com a mínim per tal que puguin disposar d'informació actualitzada.

El fet que arribi la queixa a la Sindicatura significa que la ciutadania ha deixat de ser participat durant un període, tal com confirma l'informe municipal quan diu **“durant un temps no hi va haver novetats per explicar a les persones promotores, i es va acumular temps sense avenços en l'execució de la proposta”**.

Considerem, pel conjunt del relat municipal, que sí que hi havia informació, malgrat que poguéssim no ser finalista, i que el Districte podria haver estat més proactiu a l'hora d'informar les persones promotores del projecte.

3. Actuació del Districte en relació amb la proposta d'implementació del carril bici al passeig de Fabra i Puig

L'informe municipal exposa que, en el marc del procés de pressupostos participatius, es va acceptar la proposta de creació d'un carril bici al passeig de Fabra i Puig i, per tant, va passar a la **fase “concreció dels projectes”**.

En aquesta fase, les persones promotores de la proposta i el personal tècnic municipal havien de compartir la visió tècnica del projecte per concretar la descripció i, amb posterioritat, posar a disposició de la ciutadania la proposta per a la fase de votació de projectes.

En aquesta fase, en la qual la ciutadana que presenta queixa a la Sindicatura participa com a promotora del projecte, es va fer una proposta de modificació. Es va acotar el carril bici del passeig de Fabra i Puig, entre l'avinguda Meridiana i la plaça del Virrei Amat, sols en sentit ascendent per poder habilitar un altre carril bici en sentit contrari al carrer d'Escòcia.

En les anàlisis següents es va comprovar que es generava certa complexitat per la repercussió que tenia la implementació del carril al passeig de Fabra i Puig pel que fa al mobiliari urbà i la disposició de les seccions característiques en la distribució dels carrils. Aquesta qüestió motivava:

- La impossibilitat, en aquell moment, de plantejar la reducció d'un carril de trànsit privat en gran part del passeig, atenent a més a la planificació de la pacificació progressiva de l'avinguda Meridiana, que es preveia que arribés just fins al passeig de Fabra i Puig en la fase següent.
- La pacificació en forma de plataforma única feta al barri de Vilapicina, i pendent de fer al barri de Porta, limitava en gran mesura el trasllat dels contenidors i zones DUM.

Per aquests motius, es va veure necessari fer una anàlisi integral de la mobilitat del passeig de Fabra i Puig i entorns, i també uns estudis previs per a la implementació del carril bici i altres mobilitats al districte de Nou Barris.

L'informe municipal (que està signat el mes de març de 2023 i, per tant, quan arriba a la Sindicatura **és probable que estigui desactualitzat**) diu que durant el període d'estudis i valoracions tècniques no hi havia novetats per explicar a les persones promotores.

S'afegeix que s'estava preparant la licitació per a la contractació de l'estudi integral de mobilitat, el qual estava previst que es portés a terme durant el 2023.

En la **fase "impuls i seguiment dels projectes"** es creen **comissions de seguiment** als diferents districtes per fer un seguiment de l'execució dels projectes aprovats. La darrera reunió es va fer el 12 de gener de 2023 i hi van assistir les persones promotores del projecte, el personal tècnic de la direcció de Serveis de Llicències i Espai Públic, consellers i conselleres de Districte i la persones referent de Democràcia Activa.

A la reunió es va consensuar la descripció final del projecte, i que es destinaria la totalitat de la inversió a: **carril bici de baixada pel carrer d'Escòcia més la intervenció a la part alta del carrer d'Escòcia per facilitar la implantació del carril bici i millorar la mobilitat del vianant, encàrrec de Pla de mobilitat integral del passeig de Fabra i Puig i entorns des de l'avinguda Meridiana fins al parc del Turó de la Peira, encàrrec de projecte executiu del carril bici pel passeig de Valldaura entre la plaça de Karl Marx i la plaça de la República, i encàrrec de projecte executiu de carril bici en Fabra i Puig entre el passeig de Valldaura i el parc del Turó de la Peira.**

L'informe municipal conclou que s'ha informat la ciutadania en cadascuna de les fases a través de la plataforma Decidim Barcelona, en la qual s'han anat incorporant els canvis que ha sofert el projecte.

4. Els pressupostos participatius i les comissions de seguiment

El decret a través del qual es disposa la represa del procés de participació del pressupost participatiu, signat el 25 de març de 2021, inclou un annex titulat "Criteris del procés de pressupost participatiu 2020-2023 de l'Ajuntament de Barcelona".

S'hi defineixen els pressupostos participatius com l'instrument de democràcia directa, a través del qual la ciutadania podrà presentar, definir, prioritzar i escollir determinats projectes d'inversió de districte.

Al punt 15 de l'annex s'estableix la comissió d'impuls dels projectes del pressupost participatiu als districtes. Es diu que, un cop acabat el procés participatiu, es crearà una comissió d'impuls dels projectes del pressupost participatiu als districtes que s'encarregarà de l'impuls i el seguiment del desenvolupament i l'execució dels projectes.

A cada districte, en formarà part, com a mínim: una persona de l'equip de govern del districte, una persona de l'equip tècnic del districte, la persona responsable de Democràcia Activa del districte, una persona de cadascun dels projectes seleccionats al districte i una persona designada per la comissió de seguiment del consell de barri dels barris amb projectes seleccionats.

Així doncs, entenem que la reunió (de data 12 de gener de 2023), a la qual fa referència l'informe municipal, respon a aquesta indicació.

No obstant això, la darrera acta disponible al web Decidim Barcelona de la comissió de seguiment de Nou Barris és de data 15 de novembre de 2022. En aquesta acta es fa referència al carril bici de Fabra i Puig al punt d'acords destacats quan es diu:

S'accepta la proposta de modificació de les persones promotores del carril bici de Fabra i Puig, de dedicar la resta de la dotació econòmica del projecte, un cop realitzades les actuacions acordades (carril bici del carrer Escòcia i estudi de mobilitat del Carrer de Fabra i Puig) a potenciar el carril bici a Nou Barris. Resta definir quines seran aquestes accions i en quins trams. Es convoca una reunió en quinze dies.

En aquest punt podem observar que el web no està actualitzat i, per tant, la ciutadania no pot accedir a la informació que planteja l'informe municipal que ha arribat a la Sindicatura. Com a mínim, no és possible de forma fàcil i intuïtiva a través del web Decidim Barcelona.

En un altre punt del web Decidim Barcelona també consta que l'estat actual del projecte és: "Redacció inicial finalitzada", sense que es pugui accedir a informació addicional sobre el que això significa.

El Reglament de participació ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona es refereix a l'article 37 al procés dels pressupostos participatius. Concretament, al punt 2 diu que una vegada escollits els projectes a executar, **l'Ajuntament ha de garantir també els mecanismes necessaris per tal d'assegurar la participació ciutadana durant la fase d'execució i seguiment del projecte.**

Entenem que l'adequació a la normativa ha estat parcial, atès que, d'una banda, sí que s'han establert els mecanismes previstos. Però, de l'altra, hi conflueixen diferents factors, com la mateixa manifestació de manca d'informació de la promotora de la queixa (confirmada per l'informe municipal) i la informació que consta al web Decidim Barcelona (que no està actualitzat, ni és prou aclaridor), que resten qualitat a la participació de la fase d'execució i seguiment dels projectes, alhora que no s'adiu amb la transparència necessària amb què ha d'actuar l'Administració.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació municipal ha de millorar en eficàcia pel que fa a la qualitat de la participació i la informació sobre els projectes escollits en pressupostos participatius.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de Nou Barris** que vetlli per mantenir la ciutadania informada sobre els projectes que es desenvolupen en el seu territori, especialment a les persones promotores de projectes de pressupostos participatius.
- **Recomanar al Districte de Nou Barris i a l'Àrea de Drets Socials, Salut, Cooperació i Comunitat** que vetllin per l'adequat seguiment participat del projecte.
- **Recomanar a l'Àrea de Drets Socials, Salut, Cooperació i Comunitat** que revisi i avalui la cronologia, el procés de seguiment del projecte esmentat i la informació disponible per a la ciutadana, a fi de determinar millores en futurs processos, si és el cas.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.